

2. Коваленко В. Н. Здоровьесберегающие технологии / В. Н. Коваленко. – Москва : Вако, 2004. – 214 с.
3. Слостёнин В. А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Слостёнин. – Москва : Просвещение, 1976. – 160 с.
4. Формування здорового способу життя : навч. посібн. для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців / О. Яременко, О. Вакуленко, Л. Жаліло, Н. Комарова та ін. – Київ : Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 232 с.

The article reveals the current state of training of future teachers of preschool educational establishments to form children's health culture. The scientific, axiological, normative and activity aspects of valeological education are analysed. It has been made an attempt to determine the essence of professional-valeological competence of future teachers of preschool educational establishments. Professional-valeological competence of future teachers of preschool educational establishments is a component of their general professional competence specifying their theoretical and practical preparation to forming senior pre-schoolers' health culture. It has been made the search for new ways of preparing a future preschool teacher to provide the successful acquirement of the sciences of the psychological and pedagogical cycle and the formation of skills to use the acquired knowledge in professional-valeological activity, as well as gradual improvement of professionalism in forming senior pre-schoolers' health culture.

Pedagogical conditions and ways of the teacher's professional and valeological competence formation are given. Methods of valeological education of the children of senior preschool age involves revealing the essential connections and relationships between the state of person's health and his way of life. Solving the problems of valeological education and upbringing, in particular the formation of children's health culture, significantly limits and specifies the scope of the teacher's professional competence. The methodology involves children's engagement in various kinds of activities (game, cognitive, figurative, speech, research), as pre-schoolers' knowledge may have a practical value being transformed into habits of a healthy lifestyle. This process takes place when the children use their knowledge in various activities.

Key words: health, health culture, healthy

УДК 378.0464:373.21.011.3-051(045)

Віктор Берека

¹Viktor Bereka

РОЛЬ ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

THE ROLE OF THE IN-SERVICE TEACHER TRAINING INSTITUTE IN FORMATION OF PERSONAL AND PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE TEACHER OF PRESCHOOL EDUCATION

Досліджено проблеми формування особистісно-професійної компетентності педагога дошкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти. Розкрито сутності поняття “особистісно-професійна компетентність” педагогів закладів дошкільної освіти та окреслено шляхи його формування. Запропоновано програми та навчально-тематичні плани курсів, що передбачають суттєві зміни в змісті і формах формування означеної якості.

Ключові слова: педагог дошкільної освіти; післядипломна педагогічна освіта; особистісно-професійна компетентність; формування.

Позитивні зміни в освіті, пов'язані з посиленням її компетентнісної орієнтації, дають підстави стверджувати, що компетентнісний підхід переходить зі стадії “самовизначення” на якісно новий щабель розвитку обов'язкової нормативної реалізації [5, с. 41]. Так, в основу законодавчої, нормативно-правової бази, що розробляється в Україні, – проєктів Концепції “Нова українська школа”, Закону “Про освіту”, Державного стандарту початкової загальної освіти – покладено компетентнісний підхід.

Феномен сучасного дитинства, його специфічні особливості та глибинні зміни висвітлюють теоретичні дослідження І. Беха, О. Кононко, О. Савченко, Д. Фельдштейна. Значний внесок у вивчення проблем професійної діяльності педагога зробили І. Зимняя, О. Ільченко, Н. Кузьміна, В. Кузьменко, О. Ломакіна, А. Маркова, Л. Петровська, М. Скрипник, Х. Шапаренко та інші. Шляхам формування окремих складових особистісно-професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти приділялась увага в працях Г. Беленької, А. Богуш, Н. Денисенко, Н. Гавриш, Е. Карпової, К. Крутій, Н. Лисенко, Н. Ничкало, Т. Поніманської, Л. Хорунжої [6, с. 5]. Однак, здійснений аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про відсутність системного вивчення питання розвитку професійної компетентності педагогічних працівників дошкільної галузі.

Мета публікації полягає в розкритті сутності поняття “особистісно-професійна компетентність” педагогів закладу дошкільної освіти та окресленні шляхів його формування.

Сучасну науку характеризують зростанням інтересу до теоретичного обґрунтування й практичного розвитку професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти.

Аналіз довідково-енциклопедичних джерел свідчить про те, що зміст поняття “компетентний” (від лат. *competens* (*competentis*) – відповідний, здатний) трактують, як правило, в таких аспектах: який має достатні знання в якій-небудь галузі; який із чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; має певні повноваження; повноправний; повновладний [3, с. 445].

З огляду на предмет нашого дослідження, зазначимо різні підходи до розуміння поняття “особистісно-професійна компетентність”. Це, зокрема: поєднання знань і здібностей, що дозволяють ефективно діяти в конкретній сфері (В. Краєвський, А. Хуторський); професійна готовність та здатність суб'єкта до виконання завдань і обов'язків щоденної діяльності (К. Абульханова); поглиблене знання та адекватне вирішення актуальних завдань (В. Ландшеєр). Особистісно-професійна компетентність вихователя є предметом розгляду науковця Г. Беленької, яка трактує її як “здатність виконувати професійні завдання діяльності на основі фахових знань, умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність” [1, с. 17]. До головних компонентів дослідниця відносить: мотиваційний (інтерес та позитивне ставлення до професійної діяльності), когнітивний (професійні знання), діяльнісний (професійні вміння), особистісно-професійний (професійно значущі якості). Іншими словами, компетентність педагога прослідковується в його готовності мобілізувати наявні ґрунтовні знання та досвід для максимально успішного вирішення певних професійних завдань. Кожен із підходів співзвучний з визначенням, поданим у Національній рамці кваліфікацій, де “компетентність” характеризується як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що проявляється через знання, розуміння, вміння, цінності, інші якості особистості [8, п. 1-3].

Розглянемо роль інституту післядипломної педагогічної освіти у формуванні особистісно-професійної компетентності педагога дошкільної освіти.

Виокремлено два шляхи підвищення особистісно-професійної компетентності: а) формування гнучкої системи безперервної освіти педагога (інноваційний підхід фахівця до вдосконалення рівня професійної компетентності як у курсовий, так і в міжкурсний період: навчання на курсах, семінарах, методичних об'єднаннях, розробка та публікація навчально-методичних матеріалів, авторських програм, робота в складі творчих, динамічних груп, участь у професійних

конкурсах тощо); самоосвітня діяльність вихователя (епізодична і планова), саморозвиток, пошук шляхів професійної самореалізації, здійснення безперервного навчання; складання плану самовдосконалення професійної компетентності (вивчення передового досвіду колег, проведення відкритих заходів тощо); цілеспрямована систематична робота над методичною темою; збір та укладання творчого портфоліо (колекція власної бази кращих занять, цікавих методичних прийомів, зразків наочності, дидактичних матеріалів, продуктивних педагогічних технологій удосконалення методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії з дітьми, вироблення індивідуально-творчого стилю роботи; рефлексія власної діяльності (від об'єктивної оцінки – до самореалізації)); б) організація методичного середовища або професійна взаємодія з колегами (участь у колективних та групових інноваційних формах методичної роботи: співпраця в творчій, дослідній діяльності, консультативно-методичних групах, педагогічних чи психологічних тренінгах, методичних дискусіях, аукціонах, діалогах, проблемних столах, педагогічних консилиумах, у ділових, рольових іграх; захист творчих проєктів, програм, передових ідей; підготовка друкованих видань; спілкування в чатах, форумах щодо розробки актуальних проблем).

Концепція неперервного навчання педагога впродовж життя [7, п. 11], як фундаментальна основа нової філософії освіти, набуває провідного значення в сучасному європейському освітньому просторі.

Саме післядипломна педагогічна освіта, як одна з важливих ланок системи неперервної освіти, дає змогу підтримувати й удосконалювати професіоналізм педагогічних працівників, створює креативне середовище формування особистісно-професійної компетентності [2, с. 15].

Приведення професійної компетентності працівників дошкільної освіти відповідно до світових стандартів, розвиток їхньої творчості, педагогічної майстерності, підвищення інтелектуального і загальнокультурного рівня є комплексною проблемою кафедри теорії та методик початкової і дошкільної освіти, науково-методичного центру дошкільної, початкової, спеціальної та інклюзивної освіти ХОШПО.

Діяльність цих підрозділів інституту спрямована на: оновлення та поглиблення необхідних загальноосвітніх і професійних знань, умінь і навичок педагога; сприяння набуттю досвіду роботи та професійних компетенцій; створення умов для підвищення загальнокультурного рівня педагогічного працівника, розвитку його інтелектуального і творчого потенціалу; подолання існуючих стереотипів і перебудова вже створеної системи професійних особистісних установок відповідно до сучасних вимог; стимулювання самоосвіти та саморозвитку фахівця.

Проблема формування професійної компетентності стала предметом наукового дослідження, організованого кафедрою теорії та методики початкової і дошкільної освіти Хмельницького обласного інституту. Розроблено модель розвитку професіоналізму педагога у системі післядипломної освіти (мал.1); визначено критерії ціннісно-особистісного ставлення фахівців до якісних самозмін і формування потреби у професійному розвитку. Передбачено включення в освітній процес інтерактивних форм, методів та засобів розвитку особистісно-професійних компетентностей педагогів закладів дошкільної освіти в умовах курсів підвищення кваліфікації; визначено шляхи активізації саморозвитку професіоналізму фахівців дошкільної освіти в міжкурсовий період в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та впровадженні в процес післядипломної педагогічної освіти вихователів спецкурсів: “Модернізація форм та змісту діяльності вихователя ДНЗ”, “Формування професійної компетентності педагогічного працівника засобами інноваційних технологій”, “Розвиток професіоналізму педагога закладу дошкільної освіти через використання ІТ технологій”; оновлено інформаційне забезпечення навчальних дисциплін “Філософія освіти”, “Інноваційні освітні технології”; підготовлено рекомендації педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти з методики професійного самовдосконалення, саморозвитку.

На реалізацію змісту окресленої моделі розвитку професіоналізму педагогів розробляють конкретні плани дій – обласні інтеграційні проєкти, метою яких є консолідація

зусиль обласного інституту, районних(міських) методичних кабінетів, методичних служб дошкільних закладів на розв'язання актуальних проблем галузі, створення єдиного інформаційного простору дошкілля області. Так, упродовж останніх років впроваджено проекти за темами: “Оновлення змісту дошкільної освіти в умовах сільської місцевості”, “Програма “Українське дошкілля – простір творчого використання інноваційних технологій”, “Духовне становлення особистості засобами мистецтва”, “Варіативні форми здобуття дошкільної освіти: змістовий аспект”.

Проекти допомагають упроваджувати головну ідею безперервності освіти – взаємозв'язок, взаємообумовленість мети, організації змісту, форм та методів навчання педагогів. У закладах дошкільної освіти області працює 4657 освітян (із них – 62% з повною вищою освітою). Щорічно проводиться курсова підготовка різних категорій – понад 600 слухачів (24-25 навчальних груп).

Розроблено програми та навчально-тематичні плани курсів, що передбачають суттєві зміни в змісті і формах навчання слухачів. Підготовлено нові програми та плани для шести категорій дошкільних працівників.

Вихователі закладів дошкільної освіти мають змогу вибрати тематику курсів. Зокрема, це психолого-педагогічна готовність дітей до школи; оновлення змісту та форм освітньої діяльності; гурткова, студійна робота в закладі дошкільної освіти.

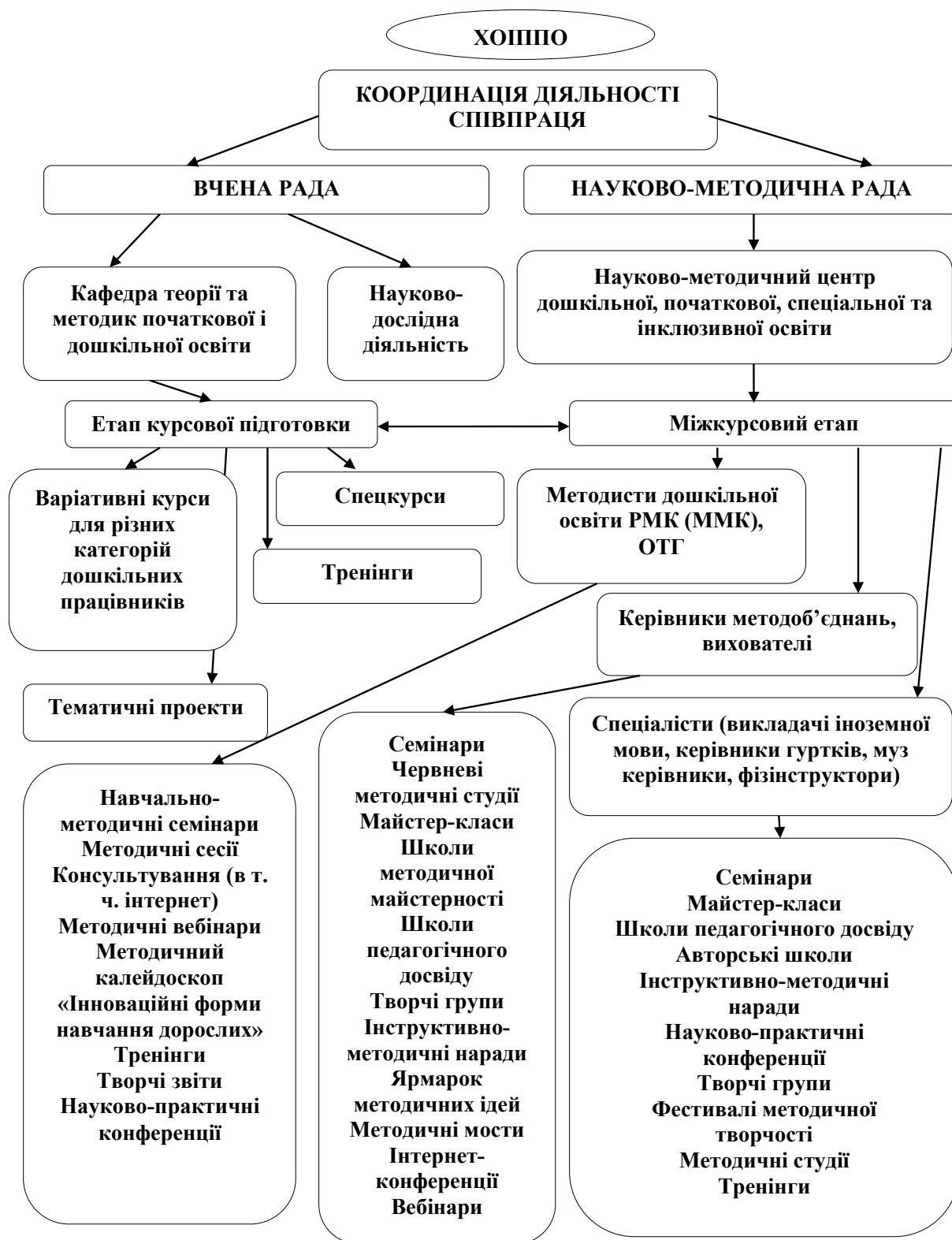
Важливим у роботі Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти є сприяння розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів-дошкільників ресурсами інтернет-простору. У зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація мислення сучасного педагога на усвідомлення принципово нових вимог до його професійної діяльності, готовність використовувати ІКТ як допоміжний самоосвітній та навчальний ресурс.

Робота з педагогами зосереджена на трансформації теоретичних засад наукових досліджень, програмно-методичного забезпечення в практичну площину; прикладному опрацюванні нових освітніх технологій; впровадженні перспективного досвіду.

Планово, системно формують інформаційно-освітнє середовище підвищення кваліфікації педагогів у ХОІППО. Комп'ютерні класи, обладнані необхідною кількістю техніки, та персональні комп'ютери в структурних підрозділах інституту створюють локальну мережу. В усіх аудиторіях навчального закладу організовані необхідні умови для підключення до мережі Інтернет, навчальний процес забезпечений інтерактивними дошками та мультимедійними проєкторами. Інформаційна інфраструктура інституту урізноманітнюється за рахунок зовнішніх ресурсів – платформ для проведення науково-практичних інтернет-конференцій, нарад, вебінарів. Здійснено підготовку до використання платформи для організації та проведення дистанційного навчання педагогів.

Використання мережевих технологій покликане вирішувати низку завдань, серед яких: збільшення обсягу доступних освітніх матеріалів, модернізація педагогічного процесу за рахунок застосування інтерактивних форм занять, мультимедійних навчальних програм; створення комфортних умов для творчого самовираження педагога, можливості демонстрації продуктів своєї творчої діяльності, спілкування з педагогами-професіоналами, з колегами-однодумцями, консультування з науковцями, фахівцями високого рівня незалежно від територіальної розмежованості.

Перспективною для розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти у системі післядипломної педагогічної освіти є реалізація, щонайменше, таких процесуальних дій: розроблення критеріїв, показників і рівнів особистісно-професійної компетентності освітян; діагностика професійної компетентності педагогічних працівників відповідно до підготовленого інструментарію; формування еkleктивних навчальних курсів та різноманітних науково-творчих завдань щодо методики організації життєдіяльності дошкільника (за різними видами та формами роботи з дітьми); науково-методичне навчання та консультування педагогів, надання систематичної науково-методичної допомоги; моніторинг якості дошкільної освіти та професійної компетентності педагогічних працівників дошкільної галузі.



Малюнок 1.

Модель професійного розвитку педагогічних працівників дошкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія / Г. В. Беленька. – Київ : Світоч, 2006. – 304 с.
2. Василенко Н. В. Професійна компетентність і готовність керівника дошкільного навчального закладу до інноваційної діяльності : сутність і взаємозв'язок / Н. В. Василенко // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 6 (155). – С. 15-18.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ – Ірпінь : ВТФ Перун, 2001. – 1440 с.
4. Даниленко Л. І. Застосування компетентнісного підходу в системі післядипломної педагогічної освіти / Л. І. Даниленко // Післядипломна освіта в Україні. – 2009. – № 1. – С. 14-16.
5. Драч І. Компетентність фахівця як теоретична проблема // І. Драч // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 3 (75). – С. 41-44.
6. Масові форми методичної роботи з педагогами в сучасному дошкільному навчальному закладі / За заг. ред. К. Крутій. – Запоріжжя : ЛПКС, 2004. – 128 с.
7. Про затвердження Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти № 1176 від 14.08.2013: затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_0sv/36816/.
8. Про затвердження Національної рамки кваліфікації № 1341 від 23 листопада 2011: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

The article researches the problems of formation of personal and professional competence of the teacher of preschool education in the system of in-service teacher training education. The author discloses the essence of the concept of "personal and professional competence" of the teachers of the preschool establishments and outlines the ways of its formation. Suggested programs and educational-thematic plans of courses involve significant changes in the content and forms of formation of the specified quality. The informational and educational environment of teachers' professional development is determined, which contributes to the formation of the personal and professional competence of the teacher of preschool education.

Key words: teacher of preschool education; in-service teacher training education; personal and professional competence; formation.

УДК 373.2.016 : 821.161.2

Галина Ватаманюк
Halyna Vatamaniuk

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ДОШКІЛЬНИКАМИ ТВОРІВ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЇХ ПОВНОЦІННОГО СПРИЙНЯТТЯ

FEATURES OF PRESCHOOL CHILDREN'S PERCEIVING OF FICTION AND CONDITIONS OF FORMATION OF ITS COMPLETE PERCEPTION

У статті розкрито сутність понять "сприймання" і "сприйняття" дошкільниками літературних творів, визначено їх структурні компоненти; описано стадії та критерії сприймання художніх творів; виявлено й обґрунтовано педагогічні умови формування повноцінного сприйняття змісту художніх творів.

Ключові слова: сприймання, сприйняття, художня література, дошкільники, критерії, вікові особливості, педагогічні умови.